

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת הפילוסופיה

יום שלישי 24 יולי 2018

לכ'

מנהלי בתי הספר
המורים לפילוסופיה,

שלום וברכה,

לקראת פתיחת שנת הלימודים תשע"ט, אני מבקשת לברך אתכם מנהלי בתי הספר והמורים לפילוסופיה ולעדכן בחוזר זה, אודות השינויים שהוכנסו לאחרונה לתוכנית הלימודים במקצוע הפילוסופיה ולתוכניות הפיקוח על הפילוסופיה לשנת הלימודים הקרובה.

חוזר מפמ"ר תשע"ט

בחוזר זה :

1. השינויים בתוכנית הלימודים בפילוסופיה החל משנת תשע"ח
2. בחינת הבגרות
3. שאלות העמ"ר
4. תיק תכניות לימודים
5. הכנס הארצי של תלמידי הפילוסופיה
6. האולימפיאדה לפילוסופיה
7. חומרי הלמידה
8. תמונה ישראלית

1. השינויים בתוכנית הלימודים בפילוסופיה החל משנת תשע"ח

תכנית הלימודים בפילוסופיה כוללת החל משנת תשע"ח את השינויים הבאים בחומרי החובה, השינויים נקבעו בהתייעצות עם וועדת המקצוע:

תורת המוסר

- במקום הדיאלוג "קריטון" מאת אפלטון שנכלל עד כה החומרי החובה, החל משנת תשע"ח המורים מתבקשים ללמד את הטקסט של הפילוסוף ג'ון רולס על מסך הבערות.

- במקום "האפולוגיה של סוקרטס" מאת אפלטון, המורים רשאים לבחור ללמד קטעים מתוך הדיאלוג של אפלטון " גורגיאס" (הויכוח עם קליקלס על ההדוניזם והחיים הטובים).

תורת ההכרה

במקום הטקסט של ר' טיילור מתוך "מטפיסיקה" המורים רשאים לבחור ללמד אחד מן ההוגים הללו: קווין, מור, נייגל ופוקו (בתנאי שיש טקסט מתאים של פוקו. טקסט מתאים של פוקו יהיה טקסט שהתלמידים יכולים להתמודד אתו. המורה ישקול אם הטקסט מתאים להוראה בכיתתו).

2. בחינת הבגרות

2.1 בחינת הבגרות

הבחינה תכלול את כל הטקסטים בתורת המוסר ובתורת ההכרה (בכפוף לשינויים שפורטו לעיל), כמו כן, את הנושא לבחירת המורה. המורים מתבקשים להגיש את פירוט הנושא שבחרו ללמד ואת הרשימה הביבליוגרפית לאישור המפמ"ר. פירוט החומרים הנכללים בחומרי החובה: [חומרי החובה החל מתשע"ח.docx](#)

שאלון הבחינה יוגש לאישור מפמ"ר.

הבחינה מהווה 70% של הציון הסופי של התלמיד, מספר השאלון: 040-381.

2.2 ההערכה החלופית

המורים יבחרו להוראה שני פריטים משלוש הקבוצות הבאות:

1. סוגיות,

2. נושאי בחירה

3. הרחבות - הרחבה אחת בתורת המוסר והרחבה נוספת בתורת ההכרה

(את פירוט הטקסטים להוראה אפשר לראות בתוכנית הלימודים שבאתר המפמ"ר) .

בהתייעצות עם וועדת המקצוע, הוחלט לאפשר למורים הרוצים בכך לבחור ללמד פריט אחד מקבוצה אחת ופריט שני מקבוצה אחרת. ההערכה תהיה באחת הדרכים שהוצעו כהערכה חלופית ובהתייעצות עם המפמ"ר.

במסגרת ההערכה החלופית התלמידים יכתבו בכיתה י"ב גם עבודה בנושא שבחרו. רשימת הנושאים שנבחרו ע"י התלמידים, ראשי הפרקים והרשימה הביבליוגרפית (הכוללת לפחות פריט מקור אחד ופריט פרשנות אחד), יוגשו לאישור מפמ"ר עד סוף חודש ינואר 2019. ההערכה החלופית מהווה 30% של הציון הסופי. מספר השאלון: 040-283.

שילוב המעורבות החברתית בהערכה החלופית בתחומי הדעת

בחודשים האחרונים נכתב והופץ מסמך משותף למזכירות הפדגוגית, המינהל הפדגוגי ומינהל חברה ונוער בנושא "שילוב המעורבות החברתית בחלופות בהערכה". המסמך נכתב כחלק מהתפיסה המערכתית לחינוך ערכי. מסמך זה מחזק את התפיסה המדגישה כי הוראת תחומי הדעת תוך שילוב העיסוק בערכים, תורמת ללמידה משמעותית. הוראה המתבססת על חיבור רלוונטי בין החומר הנלמד לעולמו של התלמיד, למידה המשלבת חוויה ערכית וחשיבה ביקורתית.

השילוב בין החלופות בהערכה בתחום הדעת למעורבות החברתית יכול להעמיק את הלמידה המשמעותית. התכנית תסייע לתלמידים להבין וללמוד היטב את תחום הדעת מתוך ראיית הרלוונטיות של עולם התוכן הלימודי למציאות החיים. לשילוב בין החלופות בהערכה למעורבות החברתית יש ערך חינוכי רב ביצירת מוטיבציה למעורבות אזרחית וחברתית כתוצאה מלמידה המחברת בין עולם התוכן הלימודי למציאות החיים. בדרך זו נסייע לתלמידים בהתפתחותם האישית ובבניית זהותם ונחזק בהם את תחושת **ערך העצמי**, השייכות והמחויבות לקהילה, לחברה ולמדינה.

בשנת הלימודים תשע"ט אנו ממליצים למורים לפילוסופיה ליישם בבית ספרם את המהלך על בסיס העקרונות שבמסמך המצ"ב.

קישור למסמך

3. שאלות העמ"ר

בשנתיים הקודמות העמקנו את העיסוק בעמ"ר (ערך, מעורבות, רלוונטיות) בלמידה, בהוראה ובהערכה. הדבר בא לידי ביטוי בפיתוח המקצועי, בשיח בכיתה, ובהכנסת כ- 10 נק' העוסקות בעמ"ר בבחינות הבגרות. בשנה זו נעמיק ונרחיב את השיח על הערכיות, המעורבות והרלוונטיות בתוך הלמידה ובהערכה. אנו מבקשים אתכם לשלב את השיח הזה בלמידה בכיתות. כמו כן, לשלב שאלות עמ"ר בבחינות הבגרות. שאלות העמ"ר יכללו גם סעיפי ידע ושאלות ערכים. אנו מזכירים שמטרתנו העיקרית היא הלמידה בכיתה ושתשובה

נכונה בבחינה תהיה כזו המבוססת בראש וראשונה על הידע בתחום הדעת. דוגמאות לשאלות עמ"ר בפילוסופיה אפשר לראות בקישור הבא בעמ' 26 : [חוברת שאלות העמר לפרסום סופי \(1\).pdf](#)

4. תיק תוכניות לימודים

תיק תוכניות לימודים לעובדי הוראה הוא כלי מקוון חשוב ומשמעותי ללמידה. התיק מציג את כלל תוכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, בכל שכבות גיל ובכל המגזרים. הוא מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך כדי יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים.

תיק תוכניות לימודים כולל את:

1. הידע הנדרש על פי תוכנית הלימודים.
 2. המיומנויות המרכזיות בכל תחום דעת (קוגניטיביות, תוך אישיות ובין אישיות).
 3. הערכים המרכזיים בתחומי הדעת השונים.
- בנוסף, התיק כולל מגוון חומרי למידה, יחידות הוראה, סרטונים וכלי הערכה ומעודד ליזום, ליצור ולגוון את אופני הלמידה תוך כדי שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית. התיק מהווה חלק ממהלך אסטרטגי לאומי רחב היקף, אשר נועד להתאים את הלמידה לאתגרי המאה ה-21.

[קישור לתיק תוכניות לימודים](#)

5. הכנס הארצי של תלמידי הפילוסופיה

כנס תלמידי פילוסופיה הארצי תשע"ט יתקיים באוניברסיטת בן גוריון ביום ד' ה-20/2/2019. המורים מוזמנים להציע נושא לכנס (הנושא המוצע צריך להיות בתורת המוסר או בפילוסופיה מדינית).

6. האולימפיאדה לפילוסופיה

האולימפיאדה לפילוסופיה תתקיים בחודש מאי 2019 ברומא (תאריך סופי טרם נקבע). לאור הניסיון שנצבר משנים עברו, בתשע"ט נקיים את התחרות הארצית במתכונת התחרות הבינלאומית. תלמידים שירצו להשתתף בתחרות הארצית המקדימה, יידרשו לכתוב את חיבוריהם במהלך ארבע שעות, כמו בתנאי התחרות הבינ"ל. פרטים נוספים בכל הקשור לתחרות האולימפיאדה ימסרו בהמשך.

7. חומרי הלמידה

אנחנו מצויים בעיצומו של תהליך לחידוש חומרי הלמידה בפילוסופיה.

יש כוונה להעלות לאתרי בתי הספר את החומרים המקוריים שבחברות החובה שיצאו בהוצאת משרד החינוך והאוניברסיטה העברית (הטקסטים , דברי הפרשנות והשאלות

לתלמיד). מהלך זה טעון אישור של הוצאת שוקן, שהיא בעלת הזכויות על רוב הטקסטים של הפילוסופים שבחברות הללו.

בינתיים, נכתבו הערות חדשות ועבודות לתלמיד לשתי חברות החובה: תורת המוסר ותורת ההכרה, החומרים הללו עומדים לרשות המורים.

8. תמונה ישראלית

"תמונה ישראלית" הוא מיזם חדשני המעניק חוויות לימוד ייחודית, באמצעותו יכולים תלמידים לחוות עשרות אירועים מרכזיים שעיצבו את המדינה, לחקור אודותם ולהעמיק בהם.

המיזם כולל שלושה חלקים:

1. ציר זמן מודפס המיועד לתלייה בבית הספר. ציר הזמן נשלח מודפס על השמשונית שהופצה לכל בתי הספר (ציר הזמן "מתעורר" כאשר משתמשים באפליקציה המביאה לפתיחת האירועים בכל אחד מהעשורים).
2. אפליקציית מציאות רבודה, הניתנת להורדה לטלפון חכם ומיועדת לשימוש בקרבת ציר הזמן המודפס.
3. אתר אינטרנט "70 שנה למדינה" המציע מידע נוסף להעמקה וכן פעילויות חינוכיות משלימות. כתובת האתר: <http://edu.gov.il/special/israel70/timeline/Pages/israeli-picture.aspx>

משרד החינוך, בהובלת המזכירות הפדגוגית, פיתח את המיזם "תמונה ישראלית" לרגל שנת ה-70 למדינה. המיזם נועד לשימוש בשנים הבאות, מזמינים את כולכם להשתמש ב"תמונה הישראלית", ליהנות ממנה, להרחיב ולהעמיק בנושאים רלוונטיים וגם לשלב אירועים נוספים.

אני מאחלת לכולכם שנת לימודים טובה ומוצלחת

בברכה,

ד"ר לאה שילה

מדריכה ארצית לפילוסופיה- בתפקיד מפמ"ר

העתקים :

- יו"ר המזכירות הפדגוגית

- גב' דסי בארי , מנהלת אגף א' לחינוך על יסודי

- גב' אלירז קראוס, מנהלת אגף חברה ורוח

- מר דוד גל, מנהל אגף הבחינות